

Dr. Katja van Vliet
Drs. Marjan de Gruijter
Drs. Loes Singels

**Diversiteit in participatie
in gezondheidsbevordering**

*Verkennde studie Doelgroep Participatie
allochtonen voor het programma
Gezond Leven van ZonMw*

SAMENVATTING

Participatie in gezondheidsbevordering

Het Verwey-Jonker Instituut en het NIGZ hebben in de eerste fase van het gerichte traject Doelgroep Participatie van allochtonen van ZonMw een verkennende studie verricht naar participatie van allochtonen in gezondheidsbevordering en gezondheidsbeleid. Deze bestond uit een beknopte conceptuele verkenning (uitwerking centrale begrippen; eerste analysekader) en een inventariserend onderzoek naar stedelijke praktijken en proceservaringen met methodieken voor doelgroep Participatie in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast zijn in een review bestaand onderzoek en de resultaten van de inventariserende studie geanalyseerd. Een groep experts kreeg de uitkomsten van deze drie deelonderzoeken voorgelegd, met een voorstel voor het vervolg van het traject Doelgroep Participatie Allochtonen. Tot slot is aan ZonMw een eindrapportage van de verkennende studie met een advies over het vervolg uitgebracht.

De verkennende studie leverde de volgende resultaten op. Er is weinig informatie of kennis beschikbaar over het specifieke van doelgroep Participatie van allochtonen. Doelgroep, community en doelgroep Participatie (van allochtonen) zijn geen eenduidige begrippen. Bovendien krijgen deze begrippen vooral invulling vanuit het perspectief van professionals. Het is van belang aandacht te besteden aan door wie en hoe de doelgroep of de community worden gedefinieerd, aan diversiteit binnen de doelgroep en de verschillende posities die mensen tegelijkertijd innemen (intersectionaliteit). Er wordt bijna nooit expliciet ingegaan op de verschillende rollen die professionals vervullen en de specifieke competenties die ze nodig hebben om samen te werken met de doelgroep.

Verder is (nog) weinig sprake van gezondheidsbeleid specifiek gericht op allochtonen, laat staan van participatie van allochtonen in gezondheidsbeleid. Participatie van allochtonen in gezondheidsbevordering vindt voornamelijk plaats in de praktijk en op projectniveau en krijgt voornamelijk gestalte via wijkgericht werken aan gezondheid in de bredere context van leefbaarheid en sociale cohesie. Het ontwikkelen van draagvlak bij en samenwerking met gemeente (of deelgemeente) vindt wel plaats, maar lukt (nog) niet altijd. Een aantal projecten lijkt veelbelovend: de doelgroep is vanaf de beginfase betrokken en speelt een rol bij zowel de planvorming als uitvoering van het project. Uit deze projecten kunnen verschillende leerpunten worden gedistilleerd. Er zijn echter nog geen uitspraken te doen over bewezen effectieve aanpakken.

Wél is duidelijk dat, getuige de hoeveelheid projecten die zijn gevonden, participatie van allochtonen binnen gezondheidsbevorderende interventies op de agenda staat van het werkveld. De werkzame principes van participatie in het algemeen zijn grotendeels bekend; niet bekend is hoe deze principes het beste kunnen worden toegepast voor allochtonen om succesvol te zijn.

We trekken hieruit de conclusie dat:

- de kennis over participatie van allochtonen gefragmenteerd en beperkt is;
- de randvoorwaarden voor participatie in beleid nog niet aanwezig zijn.

Wij adviseren voor het vervolg van het gerichte traject drie - met elkaar samenhangende - ontwikkelingslijnen te volgen:

1. Overdragen van de leerpunten uit de (veelbelovende) projecten over participatie van allochtonen in gezondheidsbevordering aan het werkveld en verdere uitwerking van deze methodiek in de praktijk door de ontwikkeling van twee toolkits: een toolkit met methodische principes en een toolkit met prestatie-indicatoren.
2. Verankering van participatie van allochtonen in gezondheidsbevordering in relevante - integrale - beleidstrajecten in een aantal steden. Te denken valt aan steden waar al aanknopingspunten daarvoor aanwezig zijn, zoals bij het grotestedenbeleid en de invoering van de Wmo.
3. Een programmatische aanpak van participatie van allochtonen in gezondheidsbevordering via een landelijk programma met stedelijke uitvoeringsprojecten.